

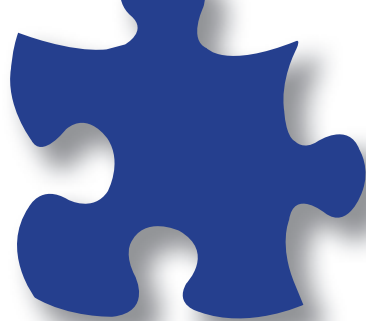

ÚTMUTATÓ A LISSZABONI SZERZŐDÉSHEZ

Európai Unió

TARTALOM

BEVEZETÉS	1
A 21. SZÁZAD UNIÓJA	2
A LISSZABONI SZERZŐDÉS LEGFONTOSABB RENDELKEZÉSEI	4
TOVÁBBI INFORMÁCIÓK	10
A Lisszaboni Szerződéshez vezető út	11
További tudnivalók az intézményi változásokról	12
Néhány fogalom	15

Ezt az ismertető füzetet, valamint az Európai Unióra vonatkozó további rövid és világos magyarázatokat megtekintheti az ec.europa.eu/publications internetes honlapon.

Európai Bizottság
Kommunikációs Főigazgatóság
Kiadványok
1049 Brüsszel
BELGIUM

A kézirat lezárva: 2009. július, módosítva: 2010. április

Copyright: Borító: Group © Getty Images – Handshake © Corbis, 1. o. iStockphoto, 2. o. iStockphoto (Joerg Reimann), 4. o. iStockphoto, 6. o. iStockphoto (Emrah Turudu), 7. o. Európai Bizottság/ECHO, 8. o. Európai Bizottság, 10. o. Reporters, 12. o. Európai Parlament, 15. o. iStockphoto (Mikael Damkier).

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010
16 o. – 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-15167-5
doi:10.2775/49770

© Európai Unió, 2010
A sokszorosítás engedélyezett. Az egyes fényképek felhasználásához, illetve sokszorosításához közvetlenül a szerzői jogok jogosultjaitól kell engedélyt kérni.

Printed in Germany

FEHÉR, KLÓRMENTES PAPIRRA NYOMTATVA

BEVEZETÉS

A milliók életébe kerülő pusztító háborúk évtizedei után az EU megalapítása új korszak hajnalát jelentette, azt, hogy az európai országok problémáikat tárgyalások, nem pedig fegyverek útján fogják megoldani.

Ma az EU tagjainak számos kedvezményben van részük: ilyen a határok nélküli piac, ahol az egységes valuta még könnyebbé és hatékonyabbá teszi a kereskedelmet, a több millió munkahely megteremtése, a munkavállalói jogok megerősödése, az emberek szabad mozgása és a tisztább környezet.

A szabályokat azonban egy jóval kisebb EU számára hozták létre, amelynek még nem kellett szembenéznie olyan globális kihívásokkal, mint például az éghajlatváltozás, a globális gazdasági recesszió vagy a határokon átnyúló nemzetközi bűnözés. Az Unió képes és elkötelezett e problémák megoldására, azonban a gyakorlatban ez csak akkor lesz lehetséges, ha hatékonyabbá tudja tenni működését.

Éppen ez a Lisszaboni Szerződés célja: demokratikusabbá, hatékonyabbá és átláthatóbbá teszi az EU-t. Egyrészt nagyobb beleszólást enged a polgároknak és a parlamenteknek az európai szintű történésekbe, másrészt tisztább és egységesebb hangon szólaltatja meg Európát a nemzetközi szinten – mindvégig szem előtt tartva a nemzeti érdekeket.

A Szerződés bevezeti a „polgári kezdeményezés” új fogalmát: ez azt jelenti, hogy a polgárok legalább egymillió aláírással új szakpolitikai javaslatokat szorgalmazó petíciót nyújthatnak be az Európai Bizottsághoz.

A tagállamok nemzeti parlamentjei mind nagyobb szerepet kapnak az uniós jogszabályok előzetes vizsgálatában. Ez biztosítja, hogy az EU ne lépje túl hatáskörét olyan esetekben, amikor egy ügyet nemzeti vagy helyi szinten kellene megoldani.

Növekszik ugyanakkor az Európai Parlament jogköre is, mivel az Ön által közvetlenül megválasztott európai parlamenti képviselők befolyása számos témakörben megnő.

Ellentétben a korábbi Nizzai Szerződésben foglaltakkal, a Bizottság továbbra is az „egy tagállam – egy biztos” elven áll majd össze.

E kiadványból megtudhatja, mit jelent a Lisszaboni Szerződés az Ön, mint európai polgár számára.

A 21. SZÁZAD UNIÓJA

A Lisszaboni Szerződést 2007. december 13-án írta alá az Európai Unió 27 tagállama.

A Szerződés 2009. december 1-jén lépett hatályba, miután azt minden tagország saját nemzeti eljárásával összhangban megerősítette.

Miért van szükség új Szerződésre?

Az EU megváltozott. A tagállamok eredeti létszáma jó négyszeresére emelkedett. Az elmúlt évtized során csaknem megduplázódott a tagországok száma.

Emellett a világ is gyorsan változik. Európa rendkívüli kihívásokkal találja magát szemben a 21. században – ilyen például a gazdasági válság, az éghajlatváltozás, a fenntartható fejlődés, az energiabiztonság vagy a határokon átnyúló nemzetközi bűnözés elleni küzdelem.

A Lisszaboni Szerződést tető alá hozó tagállamok egyhangúlag elismerték, hogy a hatályban lévő Szerződések nem ruházzák fel az Európai Uniót a kihívások és a változások kezeléséhez szükséges eszközökkel. Az új Szerződés

- frissíti és módosítja a korábbi uniós Szerződéseket;
- figyelembe veszi az elmúlt ötven év sok-sok fejleményét és azt, hogy az EU a hat alapító tagból mára 27 tagúvá nőtte ki magát;
- javítani fogja a munkamódszereket, biztosítja ezáltal, hogy az Unió a 21. században a lehető leghatékonyabban és legeredményesebben tegye a dolgát;
- segíti az EU-t abban, hogy jobban szolgálja az Ön érdekeit, Önnek pedig a polgári kezdeményezés révén közvetlen beleszólást biztosít az európai ügyekbe;
- az Európai Unió Alapjogi Chartájával védi az Ön jogait;
- megerősíti az Európai Parlament szerepét, és új jogköröket biztosít a nemzeti parlamenteknek;
- hatékonyabbá teszi az európai szintű döntéshozatalt;
- segíti az EU-t abban, hogy egységes legyen a nemzetközi porondon;
- új intézkedéseket vezet be az Ön életminőségét befolyásoló sürgető kérdésekkel kapcsolatban, mint például az éghajlatváltozás, az energia vagy a határokon átnyúló bűnözés problémája;
- ezzel párhuzamosan az egyes tagállamok jogait is védi, különösen olyan érzékeny területeken, mint az adóügy vagy a védelem kérdésében.

Az EU céljai és értékei

A Lisszaboni Szerződés egyértelműen kimondja, hogy az Európai Unió céljai és értékei a béke, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, a jogérvényesülés, az egyenlőség, a jogállamiság és a fenntarthatóság.

A Szerződés kimondja, hogy az Európai Unió:

-
- belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget kínál polgárai számára;
 - Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul;
 - küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet;
 - előmozdítja a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót, valamint a tagállamok közötti szolidaritást;
 - továbbra is elkötelezett a gazdasági és monetáris unió iránt, amelynek fizetőeszköze az euró;
 - a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi és érvényre juttatja értékeit, és hozzájárul a békéhez, a biztonsághoz, a Föld fenntartható fejlődéséhez, a népek közötti szolidaritáshoz és kölcsönös tisztelethez, a szabad és tisztességes kereskedelemhez és a szegénység felszámolásához;
 - hozzájárul az emberi jogok, különösen pedig a gyermekek jogainak védelméhez, továbbá a nemzetközi jog szigorú betartásához és fejlesztéséhez, így különösen az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt alapelvek tiszteletben tartásához.

Ezek igen fontos célkitűzések. A Lisszaboni Szerződést azért hozták létre, hogy eszközt adjon az EU kezébe mindezek eléréséhez.

A LISSZABONI SZERZŐDÉS LEGFONTOSABB RENDELKEZÉSEI

Demokratikusabb működés, nagyobb fokú nyitottság

A Szerződés nagyobb mértékű beeszólást biztosít Önnek a döntéshozatalba.

A **polgári kezdeményezés** új fogalma azt jelenti, hogy – az EU 500 millió lakosából – meghatározott számú tagállamból egymillió polgár petícióban kérheti az Európai Bizottságot új szakpolitikai javaslatok előterjesztésére.

Ez azt jelenti, hogy a lakosság most először közvetlen beleszólást kap az Európai Unió jogalkotásába.

Az EU döntéshozatalával kapcsolatos ismeretek növelése érdekében a Miniszterek Tanácsának azon ülései, amikor jogszabálytervezeteket vitat vagy szavaz meg, nyilvánosak lesznek.

A Szerződés értelmében kibővül az **Európai Parlamentnek a Miniszterek Tanácsával** megosztott döntéshozatali jogköre. Vagyis az Ön által közvetlenül megválasztott európai parlamenti képviselők nagyobb befolyással lesznek a jogalkotásra és az EU költségvetésére.

Ami a nemzeti parlamenteket illeti, nekik is több lehetőségük lesz közvetlenül kivenni részüket az uniós döntéshozatalból.

A nemzeti parlamentek számára egy új „korai riasztási rendszer” fog lehetőséget biztosítani arra, hogy észrevételezzék a jogszabálytervezeteket, és ellenőrizzék, hogy az EU nem lépi-e túl hatáskörét olyan ügyekbe avatkozva, amelyeket nemzeti vagy helyi szinten volna jobb megoldani.

Gyorsabb és hatékonyabb döntéshozatal

A Lisszaboni Szerződés egyszerűbbé teszi az Európai Unió döntéshozatali eljárásait.

A Miniszterek Tanácsában az egyhangú döntés helyét egyre nagyobb mértékben a minősített **többségi szavazás** foglalja el. Ennek köszönhetően gyorsabban és hatékonyabban lehet cselekedni.

A minősített többségi szavazás azt jelenti, hogy 2014-től a Miniszterek Tanácsa döntéseire a tagállamok 55%-ának támogatása szükséges, amennyiben ez megfelel az európai lakosság legalább 65%-ának is. Ez kétszeresen is legitimé teszi a döntéseket.

Szigorú szabályokat fognak alkalmazni az olyan javaslatokra, amelyek újabb és újabb szakpolitikai területekre kívánják kiterjeszteni a többségi szavazást. Egy ilyen változtatást valamennyi tagállamnak jóvá kell hagynia, a nemzeti parlamentek pedig vétóval élhetnek.

Az olyan fontos területeken azonban, mint például az adóügy vagy a védelem, továbbra is a Tanács egyhangú szavazatára lesz szükség.

Az uniós intézmények modernizálása

A Lisszaboni Szerződés kulcsfontosságú célja, hogy modernizálja és demokratikusabbá tegye az EU-t működésben tartó intézményeket.

Az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője/a Bizottság alelnöke elnevezéssel új poszt jött létre annak érdekében, hogy előmozdítsák az EU nemzetközi fellépését, valamint érdekei és értékei hatékonyabb külföldi védelmét. 2009-től Catherine Ashton tölti be ezt az új tisztséget.

Azért, hogy az Európai Tanács munkája folyamatos és következetes legyen, megválasztották az **Európai Tanács elnökét**, legfeljebb 5 éves megbízatással. Ez láthatóbbá és következetesebbé fogja tenni az EU tevékenységét. Jelenleg Herman Van Rompuy tölti be az első elnöki tisztséget.

A Bizottság elnökét az Európai Tanács javaslatára az Európai Parlament „választja meg”. Jelenleg José Manuel Barroso második mandátumát tölti a Bizottság elnökeként 2014-ig.

A Lisszaboni Szerződés újlag megerősíti és aktualizálja a korábbi európai uniói Szerződésekben szereplő gazdasági rendelkezéseket. Emellett számos fontos új témakört is bevezet, amelyek az alábbiakban olvashatók.

Gazdaságpolitika

A Szerződés megerősíti azon kötelezettségvállalást, miszerint az Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek fizetőeszköze az euró.

Az euró jelenleg 16 tagállamban fizetőeszköz.

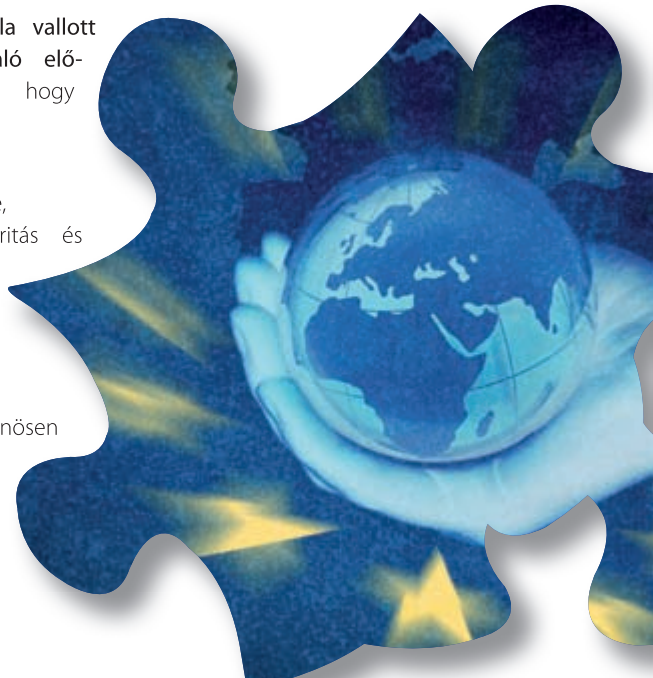
A gazdasági és monetáris unió az EU egyik központi célkitűzése. Létfontosságú abban a törekvésben, hogy Európa gazdasága ismét felvirágozzon és munkahelyeket teremtsen. A jelenlegi pénzügyi válságban az EU és a tagállamok együtt 200 milliárd eurót irányoztak elő az EU gazdaságának élénkítése céljából.

A Szerződés hivatalossá teszi az Európai Központi Bank helyzetét azáltal, hogy azt az Európai Unió intézményévé teszi.

Az Európai Unió a világban

Az EU elkötelezett az általa vallott értékeknek a világban való előmozdítása mellett azáltal, hogy hozzájárul a következőkhöz:

- béke és biztonság,
- a Föld fenntartható fejlődése,
- a népek közötti szolidaritás és kölcsönös tisztelet,
- a szabad és méltányos kereskedelem,
- a szegénység felszámolása,
- az emberi jogok védelme,
- a nemzetközi jog – különösen az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt alapelvek – betartása és fejlesztése.

Az EU a világ legerősebb kereskedelmi szereplője és a fejlődő országok legnagyobb támogatója.

A fent említett külügyi és biztonságpolitikai főképviselői/bizottsági alelnöki pozíciója létrehozása következetesebbé teszi az EU külső fellépéseit, és lehetővé teszi, hogy az Európai Unió egységes álláspontot képviseljen külföldön. A főképviselőt munkájában egy e célból létrehozott külügyi szolgálat fogja segíteni.

Biztonság és védelem

A Lisszaboni Szerződés pontosabban fogalmazza meg az EU-nak a közös kül- és biztonságpolitika terén betöltött szerepét. A védelmi kérdésekben továbbra is a 27 uniós tagállam egyhangú jóváhagyására lesz szükség.

Az EU saját területén kívüli missziói eddig az Egyesült Nemzetek Alapokmányával összhangban a békefenntartás, a konfliktusmegelőzés és a nemzetközi biztonság erősítése céljából valósultak meg.

A Szerződés ezen túlmenően kiterjeszti az EU szerepét leszerelési műveletekre, katonai tanácsadói és segítségnyújtási feladatokra és a konfliktusok lezárását követően a helyzet stabilizálására irányuló műveletekre is.

Lehetőséget teremt továbbá arra is, hogy a védelem területén szorosabban együttműködni kívánó tagállamok megerősítsék együttműködésüket.

A Szerződés előírja, hogy a tagállamoknak a közös biztonság- és védelempolitika végrehajtásához szükséges polgári és katonai kapacitást kell az Unió rendelkezésére bocsátaniuk, valamint meghatározza az Európai Védelmi Ügynökség szerepét.

A Szerződés (önkéntes jellegű) szolidaritási záradékot vezet be arra az esetre, ha egy tagállamot terrortámadás ér, illetve ha természeti vagy ember okozta katasztrófa áldozatává válik.

Jogérvényesülés és bűnözés

A Lisszaboni Szerződés fontos új rendelkezéseket tartalmaz, amelyek segítségével az EU hatékonyabban tud fellépni a határokon átnyúló nemzetközi bűnözéssel, az illegális migrációval, valamint az ember-, fegyver- és kábítószer-kereskedelemmel szemben.

A Lisszaboni Szerződésben javasolt egyszerűsítéseknek köszönhetően javul e terület átláthatósága, megerősödik az Európai Parlament és az Európai Bíróság szerepe, a döntéshozatal pedig a minősített többségi szavazás kiterjesztésének köszönhetően felgyorsul.

Az új rendelkezések többek között lehetővé teszik az Unió és a tagállamok számára, hogy még hatékonyabb védelmet biztosítsanak az Unió pénzügyi érdekei számára, valamint hogy küzdjenek a határokon átnyúló bűnözés ellen.

Ezek az új rendelkezések tiszteletben tartják a tagállamok különböző jogrendszereit és jogi hagyományait. Tartalmaznak például olyan előírást, amely egyfajta „vétségként” lehetővé teszi, hogy egy tagállamnak ne kelljen részt vennie új intézkedésben, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az büntetőjogi rendszerének alapvetéseit érintené.

Mivel Írország és az Egyesült Királyság jogrendszere az ítélkezési gyakorlaton alapul, emellett nem tagjai a schengeni határ-ellenőrzési rendszernek sem, rájuk kivételként olyan különleges rendelkezés fog vonatkozni, amelynek értelmében az e területet érintő jogszabályoknál eseti alapon eldönthetik, részt vesznek-e a szabályozásban.

Szociálpolitika

A Lisszaboni Szerződés magasabb szintre emeli az EU szociális célkitűzéseit. Előírása értelmében az Unió valamennyi politikájában és fellépésében szem előtt tartja a magas szintű foglalkoztatottság előmozdítását.

Elismeri az olyan gazdasági jellegű szolgáltatások fontos szerepét, mint a tömegközlekedés, a távközlés, a postai szolgáltatások, a gáz- és villamosáram-ellátás.

Az EU szerepe e területeken korlátozott, mivel a tagállamoknak a hazai szükségletek hatékony kielégítése érdekében nagy mozgásteret van az ilyen szolgáltatások nyújtása, működtetése és megszervezése terén.

Az EU-nak tartózkodnia kell minden olyan fellépéstől, amely csökkentené a tagállamoknak az olyan általános érdekű szolgáltatások nyújtása terén betöltött szerepét, mint az egészségügy, a szociális szolgáltatások, a rendőrség és a biztonsági erők vagy az állami iskolák működtetése.

A díjazás, az egyesülési jog és a sztrájkjog továbbra is a tagállamok hatáskörében marad.

Az együttműködés új elemei

A Szerződés fontos rendelkezéseket vezet be számos új szakpolitikai területen, megerősítve ezáltal az EU azon képességét, hogy küzdjön a határokon átnyúló nemzetközi bűnözés, az illegális bevándorlás, a nő-, gyermek-, drog- és fegyverkereskedelem ellen.

Napjainkban még két másik terület érdemel kiemelt figyelmet:

Az éghajlatváltozás: A Szerződés kiemelt kérdésként kezeli az Unió azon célkitűzését, hogy a fenntartható fejlődést a magas szintű környezetvédelem és -fejlesztés alapján előmozdítsa Európában.

A Szerződés előírja a regionális vagy világméretű környezeti problémák leküzdésére és különösen az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló intézkedések ösztönzését nemzetközi szinten.

Az EU szerepének erősítése az éghajlatváltozás terén azt jelenti, hogy Európa továbbra is vezető szerepet fog betölteni a globális felmelegedés elleni küzdelemben.

Az energia: A Szerződés új rendelkezései biztosítják az energiapiac megfelelő működését, különös tekintettel az energiaellátásra, az energiahatékonyság és az energiatakarékosság megvalósítására, valamint az új és megújuló energiaforrások kifejlesztésére.

Az energiaellátás biztonsága a jövőben valamennyi tagállam számára központi kihívást jelent.

A Szerződés megerősíti az Uniónak a fenntartható energiákra irányuló közös európai politika iránti elkötelezettségét.

A Szerződés emellett új alapot biztosít a tagállamok között a sport, a humanitárius segélyezés, a polgári védelem, az idegenforgalom és az úrkutatás területén megvalósuló együttműködés számára.

Emberi jogok

A Lisszaboni Szerződés elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket, és a chartát törvényileg kötelező erőre emeli.

A tagállamok 2000-ben írták alá a chartát, amely most törvényerőre emelkedik.

Ez azt jelenti, hogy az EU-nak jogszabályok javasolásakor és végrehajtásakor, a tagállamoknak pedig az uniós jogszabályok végrehajtásakor tiszteletben kell tartaniuk a chartában foglalt jogokat.

E mindenkire érvényes jogok közé tartozik a személyes adatok védelmének joga, a menedéjog, a törvény előtti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség, a nemek közötti egyenlőség, a gyermekek és az idősek jogai, valamint olyan fontos szociális jogok, mint a méltánytalan elbocsátással szembeni védelem, valamint a szociális biztonsághoz és a szociális támogatáshoz való hozzáférés joga.

A Szerződés azt is lehetővé teszi, hogy az EU csatlakozzon az emberi jogok védelméről szóló európai egyezményhez. Az egyezmény és az azt felügyelő Emberi Jogok Európai Bírósága az európai emberi jogi védelem alapjai.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A Lisszaboni Szerződés jellegéből fakadóan hosszú dokumentum, egységes szerkezetbe foglalt változata, a mellékletekkel és a jegyzőkönyvekkel együtt, több mint 300 oldalt tesz ki. Módosított és aktualizált formában a korábbi uniós Szerződések számos rendelkezését tartalmazza.

Ez az útmutató elsősorban a Lisszaboni Szerződés új elemeire összpontosít. Az alábbiakban további tájékoztatás olvasható a legfontosabb változásokról.

A Lisszaboni Szerződésről további tájékoztatás, annak teljes szövege, valamint a Szerződéseknek a Lisszaboni Szerződés által módosított, egységes szerkezetbe foglalt változata az alábbi oldalon található: europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_hu.htm.

A Lisszaboni Szerződéshez vezető út

A Lisszaboni Szerződés elfogadását a tagállamok hat éven át tartó tárgyalásai előzték meg arról, hogy milyen reformokra van szükség a 21. század kihívásainak megválaszolásához.

1951: Az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó Párizsi Szerződés

1957: Az Európai Gazdasági Közösséget és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó Római Szerződések

1986: Egységes Európai Okmány

1992: Maastrichti Szerződés

1997: Amszterdami Szerződés

2001: Nizzai Szerződés

2004. október 29.: A tagállamok Rómában aláírják az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést.

2005. május–június: Franciaország és Hollandia népszavazáson elveti az alkotmányszerződést.

2007. december 13.: A 27 tagállam aláírja a Lisszaboni Szerződést.

2007–2009. május: A Lisszaboni Szerződést a 27-ből 26 tagállamban jóváhagyja a nemzeti parlament.

2008. június 12.: Az írországi népszavazáson nem sikerül elérni a ratifikációhoz szükséges többséget.

2009. június 19.: Az Európai Tanács jóváhagyja, hogy az Európai Bizottságnak továbbra is az „egy tagállam – egy biztos” elven kell felépülnie. Az állam- és kormányfők törvényileg kötelező erejű garanciákban állapodnak meg az írhatóságok által megnevezett, meghatározott területeken.

2009. október 2.: A második referendum Írországban: a választók többsége a Szerződés mellett dönt.

2009. december 1.: A Lisszaboni Szerződés hatályba lép.

További tudnivalók az intézményi változásokról

Az uniós intézmények és szervek

Az EU legfontosabb intézményei a következők:

- Európai Parlament
- Európai Tanács
- Az Európai Unió Tanácsa (vagy Miniszterek Tanácsa)
- Európai Bizottság
- Az Európai Unió Bírósága
- Európai Központi Bank
- Számvevőszék

További szervek:

- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
- Régiók Bizottsága
- Európai Beruházási Bank

Az Európai Parlament

Az Európai Parlament a tagállamok polgárait képviselő, közvetlenül megválasztott európai uniós testület.

A Szerződés megnöveli azon területek számát, ahol az Európai Parlament osztani fog a jogalkotási feladatokban a Miniszterek Tanácsával, és megerősíti a költségvetéssel kapcsolatos hatáskörét is.

A döntési jogkörök Parlament és Miniszterek Tanácsa közötti megosztását együttdöntésnek nevezik.

Az együttdöntés vált rendes jogalkotási eljárássá. Olyan új szakpolitikai területekre terjed ki, mint a szabadság, a biztonság és az igazságszolgáltatás.

Mindez erősíti az Európai Parlament jogalkotási hatáskörét.

A Szerződés emellett nagyobb szerepet juttat az Európai Parlamentnek az uniós költségvetés jóváhagyásában is.

Az Európai Tanács

Az Európai Tanács a tagállamok legmagasabb rangú választott politikai vezetőiből – a végrehajtási hatalommal rendelkező állam- és kormányfőkből – áll.

Az Európai Tanács határozza meg az uniós politika irányát és prioritásait.

A Lisszaboni Szerződés értelmében az Európai Tanács teljesen európai uniós intézménnyé válik, és szerepe pontosan meg lesz határozva.

Létrejött az Európai Tanács elnökének új posztja.

Az elnököt az Európai Tanács tagjai választják meg, és legfeljebb öt évig maradhat hivatalban.

Ő fog az Európai Tanács ülésein elnökölni, ő készíti elő annak folyamatos alapokra helyezett munkáját, és képviseli az EU-t a nemzetközi színtér legmagasabb szintjén.

Ez annyit jelent, hogy megváltozik a korábbi rendszer, amelyben az EU sörös elnökségét hat hónapig betöltő tagállamok vezették az Európai Tanács üléseit is.

Az Európai Tanács új elnöki posztjának köszönhetően láthatóbbá és következetesebbé válik az EU tevékenysége.

A Tanács

Az Európai Unió Tanácsát Miniszterek Tanácsának is nevezik. Ez a tanács a 27 tagállam egy adott témáért felelős minisztereiből áll.

Kulcsfontosságú döntéshozó testület, amely az EU gazdaságpolitikáját koordinálja, valamint központi szerepet tölt be annak kül- és biztonságpolitikája területén.

Jogalkotási és költségvetési jogkörét a Tanács megosztja az Európai Parlamenttel.

A Szerződés értelmében az egyhangú döntéseket egyre inkább a többségi szavazás váltja fel.

2014-től bevezetik az ún. „kettős többség” rendszerét. Ez azt jelenti, hogy a Tanács döntéseihez a tagállamok 55%-ának támogatása lesz szükséges, ami egyben az európai lakosság legalább 65%-át kell, hogy kitegye. Ez kétszeresen is legitimmé teszi a döntéseket.

A Szerződés újítása, hogy a Külügyminiszterek Tanácsának ülésén az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője/a Bizottság alelnöke tölti be az elnök szerepét.

Más kérdéskörök tárgyalásakor, mint a mezőgazdaság, a pénzügyek és az energiaügy, továbbra is az EU hat hónapos soros elnökségét betöltő ország minisztere lesz a tanácsülés elnöke.

Ezáltal következetesebb és hatékonyabb lesz az Európai Unió elnökségi rendszere.

Az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője/a Bizottság alelnöke

A Lisszaboni Szerződés új posztot hozott létre az EU közös kül- és biztonságpolitikája és közös védelempolitikája élére. Az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének kinevezése, aki egyben a Bizottság alelnöki tiszttét is betölti, nagy előrelépést jelent. Ez két korábbi posztot egyesít: a közös kül- és biztonságpolitika főképviseelőjének és a külkapcsolatokért felelős európai biztosnak a posztját.

A főképviseelőt az Európai Tanács nevezi ki; ő a Külügyminiszterek Tanácsának elnöke, egyúttal az Európai Bizottság alelnöke is. Feladata, hogy javaslatokat nyújtson be, külpolitikai ügyekben a Tanács nevében járjon el, és a nemzetközi szinten képviselje az Unió álláspontját.

Segítségével az EU képes lesz hatékonyabban védeni érdekeit és értékeit a világban, és fellépése egységes lesz.

Az Európai Bizottság

A független Európai Bizottság az EU egészének érdekeit képviseli.

A Bizottság elszámoltatható az Európai Parlament felé.

Ez az egyetlen uniós intézmény, amelynek általános kezdeményezési jogköre van jogszabályjavaslatok tekintetében.

A Bizottság hajtja végre továbbá az Unió politikáit, biztosítja a költségvetést végrehajtását, irányítja az uniós programokat, képviseli az EU-t nemzetközi tárgyalásokon, és örökdik afelett, hogy a Szerződéseket megfelelően alkalmazzák.

Kinek mi a feladata?

A Lisszaboni Szerződés leírja, hogy

- melyek az EU jogkörei,
- melyek a tagállamok jogkörei,
- melyek a megosztott jogkörök.

A Szerződés a korábbinál pontosabban határozza meg az **EU jogköreinek határait**.

Alapvető szabály, hogy az EU csak olyan jogköröket gyakorolhat, amelyeket a tagállamok ruháztak rá. Tiszteletben kell tartania, hogy az összes többi jogkör a tagállamok kezében van.

- Az EU kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a versenyszabályok, az eurózóna monetáris politikája és a közös kereskedelempolitika fölött.
- A tagállamok felelősek elsődlegesen olyan területekért, mint az egészségügy, az oktatás és az ipar.
- Az EU és a tagállamok osztoznak az olyan területek feletti hatáskörön, mint a belső piac, a mezőgazdaság, a közlekedés és az energiaügy.

További rendelkezések

A Szerződés megerősíti, hogy az Unió **tiszteletben tartja a tagállamok egyenlőségét**, valamint nemzeti identitását, ideértve a helyi és regionális autonómiát is. A Szerződés törekszik Európa kulturális és nyelvi sokféleségének megőrzésére.

Most először foglaltak a Szerződésbe egy olyan rendelkezést, amely **lehetőséget biztosít a tagállamok számára, hogy kilépjenek az Európai Unióból**, és leírja, hogy ebben az esetben milyen szabályok alkalmazandók.

Új hatáskör a nemzeti parlamentek számára

A nemzeti parlamenteknek most először van közvetlen beleszólása az európai döntéshozatali folyamatba.

A Lisszaboni Szerződés értelmében valamenyny uniós jogszabályjavaslatot meg kell küldeni a nemzeti parlamenteknek.

Egyfajta „korai riasztási rendszer” lesz érvényben, így minden nemzeti parlamentnek nyolc hét fog rendelkezésére állni az adott javaslattal kapcsolatos ellenvetései megfogalmazására, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az nem képezheti uniós fellépés tárgyát.

Ha elegendő nemzeti parlament él ellenvetéssel, a javaslatot módosíthatják vagy visszavonhatják.

E korai riasztási rendszer fontos szerephez juttatja a nemzeti parlamenteket annak biztosításában, hogy az EU nem lépi túl hatáskörét olyan esetekben, amikor egy ügyet nemzeti, regionális vagy helyi szinten lehet a legjobban megoldani.

Néhány fogalom

Jogalap

A Lisszaboni Szerződés módosítja az Európai Unióról szóló szerződést és az Európai Közösséget létrehozó szerződést. Ez az utolsó az EU jogalapját aktualizáló és egységes szerkezetbe foglaló szerződések sorában.

A Lisszaboni Szerződés értelmében az Európai Uniónak egységes jogi személyisége van.

Korábban az Európai Közösségnek és az Európai Uniónak különböző jogállása volt, és nem azonos döntéshozatali szabályok alapján működtek. A Lisszaboni Szerződés vetett tehát véget e kettősségnek, és önálló jogi személyiséggel ruházta fel az Európai Uniót.

E változás cselekvőképesebbé teszi az EU-t, különösen a külügyek terén. A Lisszaboni Szerződésnek köszönhetően az EU hatékonyabban, következetesebben és hitelesebben tud majd eljárni a világ többi részével fenntartott kapcsolataiban.

Minősített többségi szavazás, kettős többség

A Miniszterek Tanácsa számos esetben minősített többségi szavazással dönt egy javaslatról. A Szerződésnek megfelelően ez sok új területre kiterjed, illetve működésének módja is átalakul. 2014-től a Tanács döntéseihez a tagállamok 55%-ának támogatása lesz szükséges, ami egyben az európai lakosság legalább 65%-át kell, hogy kitegye. Ez az ún. kettős többség. Ahhoz, hogy a döntést blokkoló kisebbségről beszéljünk, annak legalább négy országból kell állnia. Ez a rendszer kiegyenlíti a kevesebb lakosú országok esélyeit a népesebb tagállamokkal szemben.

Egyes területeken megmarad az egyhangú jóváhagyással történő döntéshozatal, ilyen például az adóügy és a védelem.

Megerősített együttműködés

Tekintettel arra, hogy az Unió jelentős mértékben megnőtt, az Európai Unióról szóló szerződés (amelyet az Amszterdami Szerződés és a Lisszaboni Szerződés módosított) szabályokat ír elő arra az esetre, ha egyes tagállamok egy meghatározott területen szorosabbra kívánják fűzni együttműködésüket. Ez az úgynevezett megerősített együttműködés.

A megerősített együttműködés keretében az országok egy csoportja közösen cselekedhet anélkül, hogy mind a 27 tagállamnak együtt kellene működnie. Így azok a tagállamok, amelyek nem kívánnak csatlakozni az adott kezdeményezéshez, úgy maradhatnak ki abból, hogy nem akadályozzák a többi tagállamot az együttműködésben.

Szubszidiaritás és arányosság

Az uniós döntéseknek a polgárokhoz legközelebb álló szinten kell megszületniük.

Az Unió – leszámítva a kizárólagos jogkörébe tartozó területeket – csak akkor hoz intézkedéseket, ha azok hatékonyabbak, mint a nemzeti, regionális vagy helyi szinten meghozható döntések. Ez a szubszidiaritás elve, amelyet a Lisszaboni Szerződés megerősít.

A fenti elvet kiegészíti az arányosság elve, amely azt jelenti, hogy az EU fellépéseit a Lisszaboni Szerződés célkitűzéseinek eléréséhez szükséges mértékűre kell korlátozni.

Együttdöntési eljárás („rendes törvényalkotási eljárás”)

Az együttdöntés azt jelenti, hogy az Európai Parlament a Miniszterek Tanácsával egyenrangú törvényalkotó. A Lisszaboni Szerződés általánossá teszi az együttdöntési eljárást. A Lisszaboni Szerződés által az eljárás, amely során az Európai Parlament a Tanáccsal „együttesen dönt”, vált a rendes törvényalkotási eljárássá.

Ez azt eredményezi, hogy az Európai Unió döntéshozatala (az általuk választott európai parlamenti képviselők révén) a lakosság és a (Miniszterek Tanácsa által képviselt) tagállamok kettős legitimitásán alapszik.

Vegye fel Ön is a kapcsolatot az Európai Unióval!

ONLINE

Az Európa portál valamennyi hivatalos nyelven tájékoztatást nyújt az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekről a következő címen: europa.eu

SEMÉLYESEN

Európa-szerte több száz helyi EU információs központ működik. Az Önhöz legközelebb eső információs központ elérhetőségét megtalálja az alábbi honlapon: europedirect.europa.eu

TELEFONON VAGY LEVÉLBEN

A **Europe Direct** megválaszolja az Ön EU-val kapcsolatos kérdéseit. Az információs segélyvonal ingyenesen hívható száma: **00 800 6 7 8 9 10 11** (az EU-n kívülről térítés ellenében hívható a **+32 22999696**-os szám). A szolgáltatás e-mailben a europedirect.europa.eu honlapon keresztül érhető el.

OLVASSON EURÓPÁRÓL!

Az Unióval kapcsolatos kiadványokat egyetlen kattintással elérheti az EU-könyvesbolt honlapján: bookshop.europa.eu

Az Európai Unióról további magyar nyelvű információt a következő szervezeteknél és honlapokon találhat:

Az Európai Bizottság Képvisellete Magyarországon

1052 Budapest, Deák Ferenc utca 15.
Tel. +36 14113540
E-mail: comm-rep-bud@ec.europa.eu
www.eu.eu

Az Európai Parlament Tájékoztatási Irodája

1052 Budapest, Deák Ferenc u. 15.
Tel. +36 14113540
E-mail: epbudapest@europarl.europa.eu
www.europarl.hu

Europe Direct információs központok Magyarországon

Az egész országot átfogó Europe Direct hálózat elsődleges célja a közvélemény naprakész, közérthető és a regionális sajátosságokat is szem előtt tartó tájékoztatása az uniós tagságunkból eredő előnyökről, teendőkről és kihatásokról. A Europe Direct központok felkereshetők személyesen a legtöbb megyeszékhelyen, illetve elérhetők telefonon és e-mailben.

A hálózat elérhetőségei: www.europedirect.hu

Külügyminisztérium Kommunikációs és Közkapcsolati Főosztály – EU Tájékoztató Szolgálat

A Külügyminisztérium EU Tájékoztató Szolgálat a kormányzat lakossági EU-kommunikációs feladatait látja el. Tevékenysége magában foglalja a tartalomszolgáltatást, önálló projektek és pályázatok kezelését, valamint a szakmai hálózatokkal történő együttműködést.

1027 Budapest, Nagy Imre tér 4.
Tel. +36 14581773
www.kulugyminisztrium.hu/kum/hu/bal/eu/eu_tajekoztato_szolgalat

EUvonal

Az EUvonal az Európai Unióról és tagországairól, a szervezet tevékenységéről és Magyarország európai uniós lehetőségeiről és kötelezettségeiről nyújt információt.

E-mail: info@euval.hu
www.euval.hu

EU Közkönyvtári Hálózat

Gyűjtik, kezelik és terjesztik az Európai Unióval és hazánk tagságával kapcsolatos alap- és szakirányú ismereteket tartalmazó kiadványokat, valamint önálló kommunikációs tevékenységet folytatnak a lakosság minden rétege felé.

További információk:

www.kulugyminisztrium.hu/kum/hu/bal/eu/eu_tajekoztato_szolgalat/EU_kozkonyvtari_program.htm

Országgyűlési Könyvtár, EU Letéti Gyűjtemény

A Letéti Gyűjtemény ingyenes hozzáférést biztosít bárki számára az Európai Unió angol nyelvű hivatalos kiadványaihoz és a közösségi adatbázisokhoz.

1055 Budapest, Kossuth tér 1–3. (Országház)
Tel. +36 14414475
E-mail: pinter@ogyk.hu
www.ogyk.hu

Enterprise Europe Network – ITD Hungary Zrt.

Az Európai Bizottság által támogatott hálózat a kis- és középvállalkozások számára nyújt információt és tanácsadást, innovációt, technológiatranszfert, valamint FP7-es pályázatokat érintő kérdésekben mindamelllett, hogy aktívan támogatja és segíti a cégek külpiacra jutási törekvéseit partnerkeresési szolgáltatásaival.

1061 Budapest, Andrassy út 12.
Tel. +36 14728130
E-mail: een@itd.hu
www.enterpriseeurope.hu

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Magyarország számára is hozzáférhető támogatási alapok felhasználásának koordinációjában játszik kulcsszerepet.

1077 Budapest, Wesselényi u. 20–22.
E-mail: nfu@nfu.gov.hu
Információs vonal: 06 40 638 638
www.nfu.hu

Az Európai Bizottság képviselati és az Európai Parlament tájékoztatási irodákat működtet az Európai Unió valamennyi tagországában. Az Európai Bizottságnak ezenkívül az egész világon vannak saját ún. delegációi.

ÚTMUTATÓ A LISSZABONI SZERZŐDÉSHEZ

A milliók életébe kerülő pusztító háborúk évtizedei után az EU megalapítása új korszak hajnalát jelentette, azt, hogy az európai országok problémáikat tárgyalások, nem pedig fegyverek útján fogják megoldani.

Ma az EU tagjainak számos kedvezményben van részük. A szabályokat azonban egy jóval kisebb EU számára hozták létre, amelynek még nem kellett szembenéznie olyan globális kihívásokkal, mint például az éghajlatváltozás, a globális gazdasági recesszió vagy a határokon átnyúló nemzetközi bűnözés. Az Unió képes és elkötelezett e problémák megoldására, azonban a gyakorlatban ez csak akkor lesz lehetséges, ha hatékonyabbá tudja tenni működését.

Éppen ez a Lisszaboni Szerződés célja: demokratikusabbá, hatékonyabbá és átláthatóbbá teszi az EU-t. Egyrészt nagyobb beleszólást enged a polgároknak és a parlamenteknek az európai szintű történésekbe, másrészt tisztább és egységesebb hangon szólaltatja meg Európát a nemzetközi szinten – mindvégig szem előtt tartva a nemzeti érdekeket.

E kiadványból megtudhatja, mit jelent a Lisszaboni Szerződés az Ön, mint európai polgár számára.

